Muutokset suomalaisnuorten koulutustavoitteissa ja -valinnoissa 2000-luvun aikana

Elina Kilpi-Jakonen, INVEST, Turun yliopisto

invest.utu.fi

UNIVERSITY OF TURKU

Nuorten koulutustavoitteet

PISA-kyselyistä (15-vuotiaat): odottaako suorittavansa AMK- tai yliopistotutkinnon
Vuonna 2022 vaihtoehtona myös “en tiedä”

Vuosien 2003–2018 välillä koulutustavoitteet nousseet kaikissa ryhmissä

Sukupuoli- ja SES-erojen lisäksi maahanmuuttotaustan mukaiset erot

	2003	2018	2022
Kaikki	51 %	64 %	55 %
Naiset	53 %	70 %	60 %
Miehet	49 %	57 %	49 %
SES: alin	35 %	46 %	39 %
SES: 2	43 %	58 %	47 %
SES: 3	56 %	69 %	59 %
SES: korkein	72 %	82 %	69 %
Ei kk vanhempi	42 %	50 %	39 %
Kk vanhempi	68 %	72 %	61 %
Valtaväestö		64 %	55 %
2. sukupolvi		69 %	66 %
1. sukupolvi		67 %	56 %

Nuorten ensimmäinen hakutoive

9. luokan päättäneiden välitön hakeminen *(lukion ja ammatillisen lisäksi mahdollisia myös muut opetukset vuodesta 2014 alkaen tai jättää hakematta)*

Suuret (tasaiset) sukupuolierot

Ammatillisen koulutuksen suosion kasvu (ja lukion lasku) n. 2003–2008, sen jälkeen erityisesti miehillä tasaisempaa

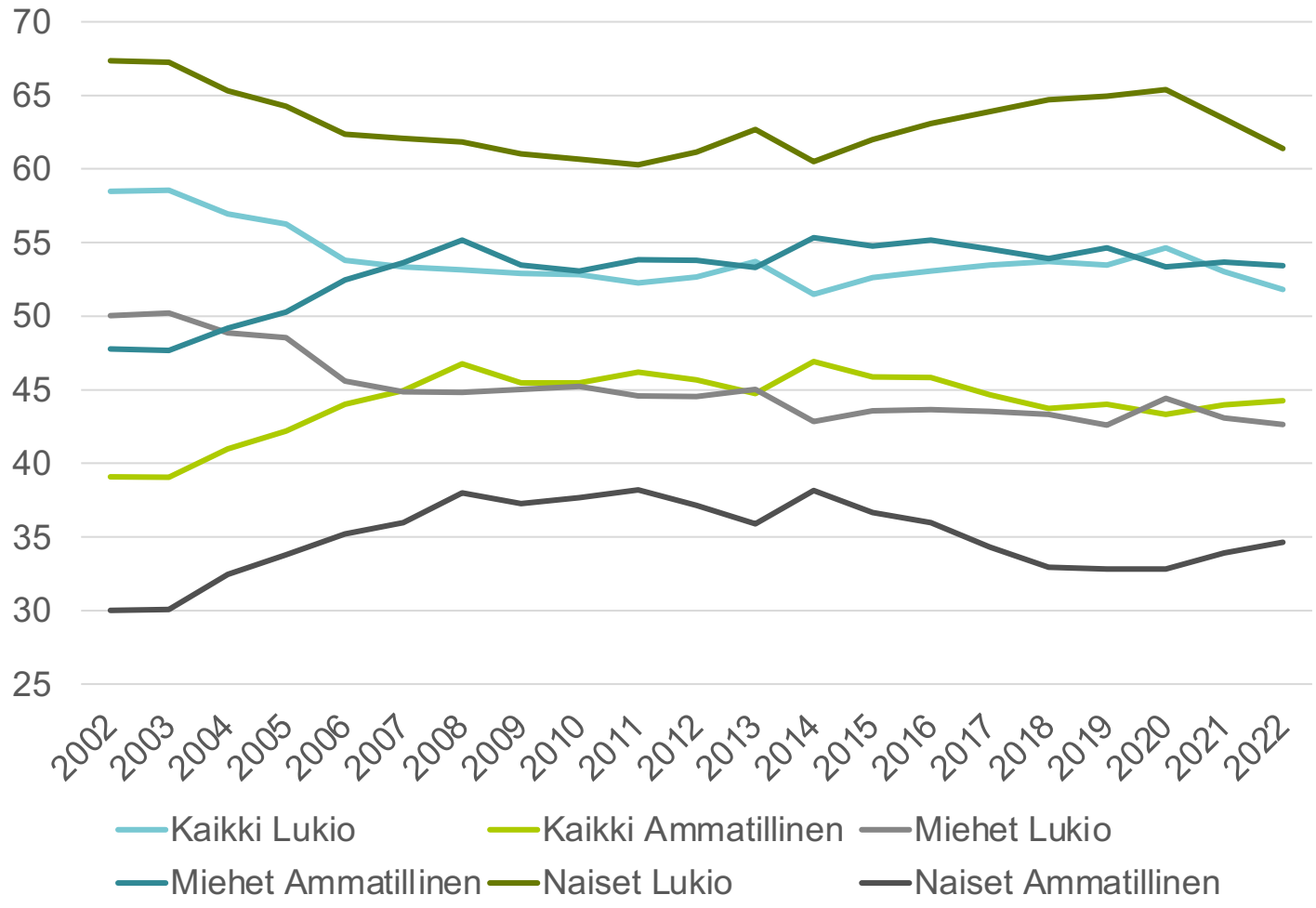

INVEST
#NewWelfareState

Lähde: Tilastokeskus, koulutukseen hakeutuminen. Huom. Vuodesta 2020 mukana vain alle 19-vuotiaat

Koulutuksen sukupuolisegregaatio

Naiset ja miehet kouluttautuvat Suomessa varsin eri aloille

Yhteishakuun osallistuneista miehistä vain 10 % haki edes yhteen omalle sukupuolelle epätyypilliseen hakukohteeseen ja naisista 12 % – harvinaisinta miehillä toisella asteella ja naisilla AMK-haussa
(ensimmäinen alaspesifi hakemus, ammatillinen toinen aste, AMK tai yliopisto, viimeistään 22-vuotiaana, vuosina 1989–1991 syntyneet)

Kuvio 4.1. Koulutusalojen sukupuolisegregaatio 30–35-vuotiaiden korkeimman suoritetun koulutustason mukaan 1970–2019

Lähde: Omat laskelmat Tilastokeskuksen rekisteripohjaisesta kokonaisaineistosta.

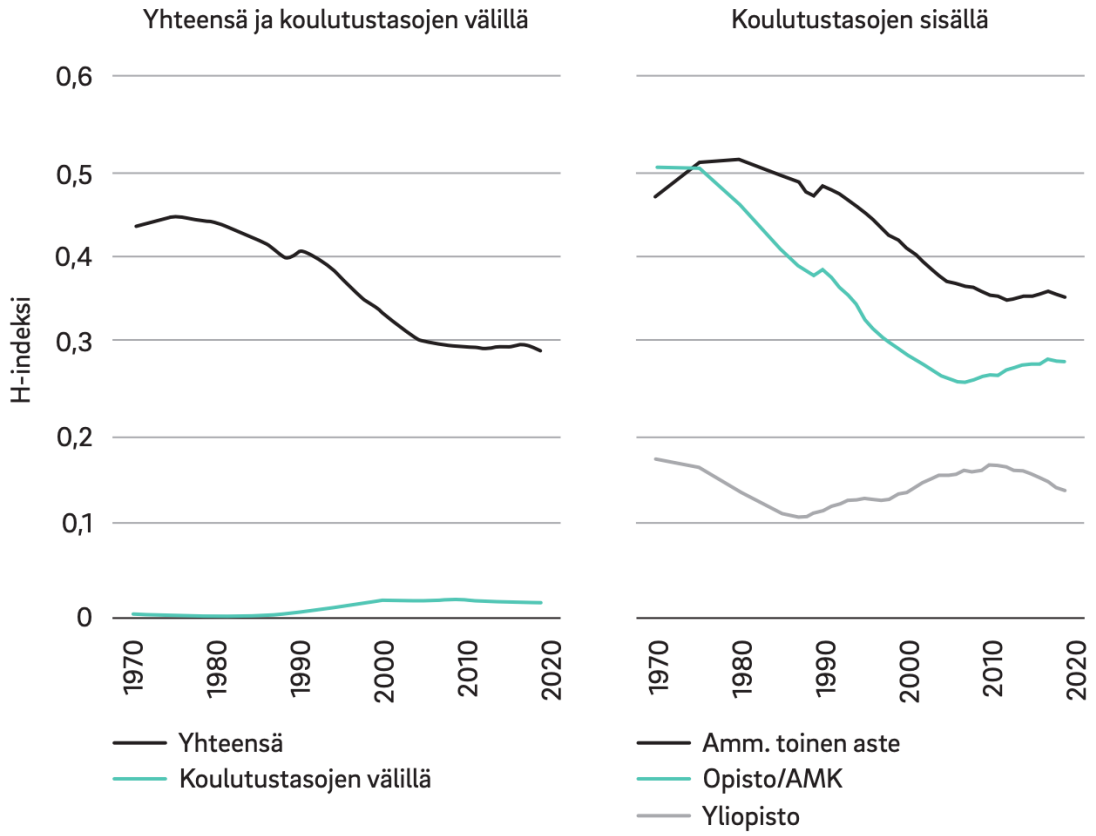

INVEST
#NewWelfareState

Lähteet: Prix & Kilpi-Jakonen (2022); Prix, Sirniö & Kilpi-Jakonen (2022)

Koulutussiirtymät: lukio vs. ammatillinen vuosi peruskoulun jälkeen

Naisilla kasvua, miehillä tasaista

Sukupuolittain tarkasteltuna vastaa suhteellisen hyvin hakutoiveiden mukaisia osuuksia

Muunkielisillä koulutustavoitteisiin nähden matala lukioon siirtymä – mutta yleisesti maahanmuuttotaustaisilla perhetaustaan ja peruskoulun todistuksen nähden siirtymä lukioon korkeaa
(Kilpi-Jakonen, 2011, 2017)

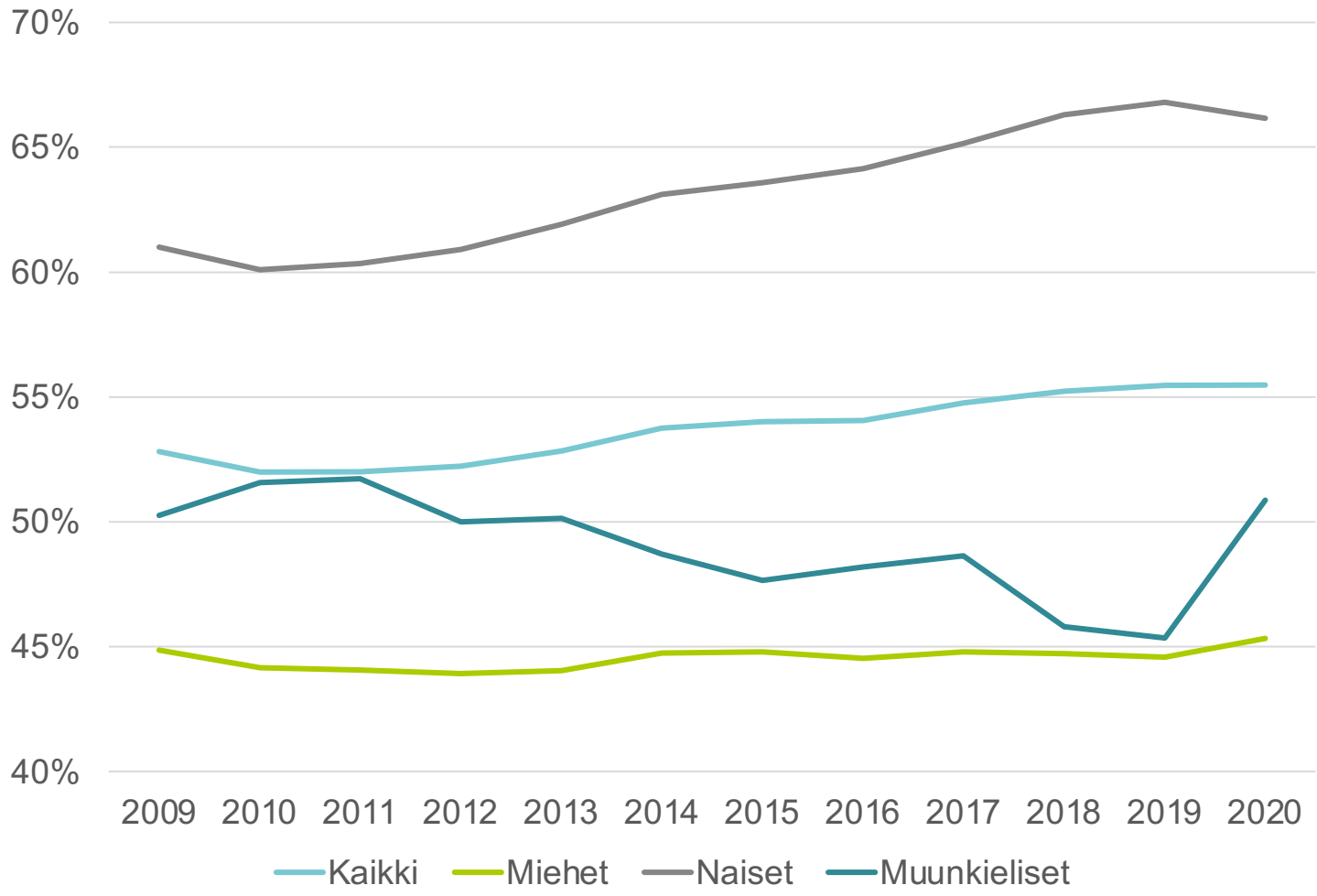

Lähde: Vipunen, Koulutukseen sijoittuneet

Koulutussiirtymät: korkeakoulutuksessa vuosi toisen asteen päättämisen jälkeen

Pidemmän aikavälin laskua ja hiljattain nousua ylioppilaiden siirtymässä korkeakoulutukseen

Ammatillisesta koulutuksesta siirtyminen suhteellisen vähäistä ja tasaista

Sukupuolierot minimaaliset

Muunkielisten siirtymät vähemmän todennäköisiä

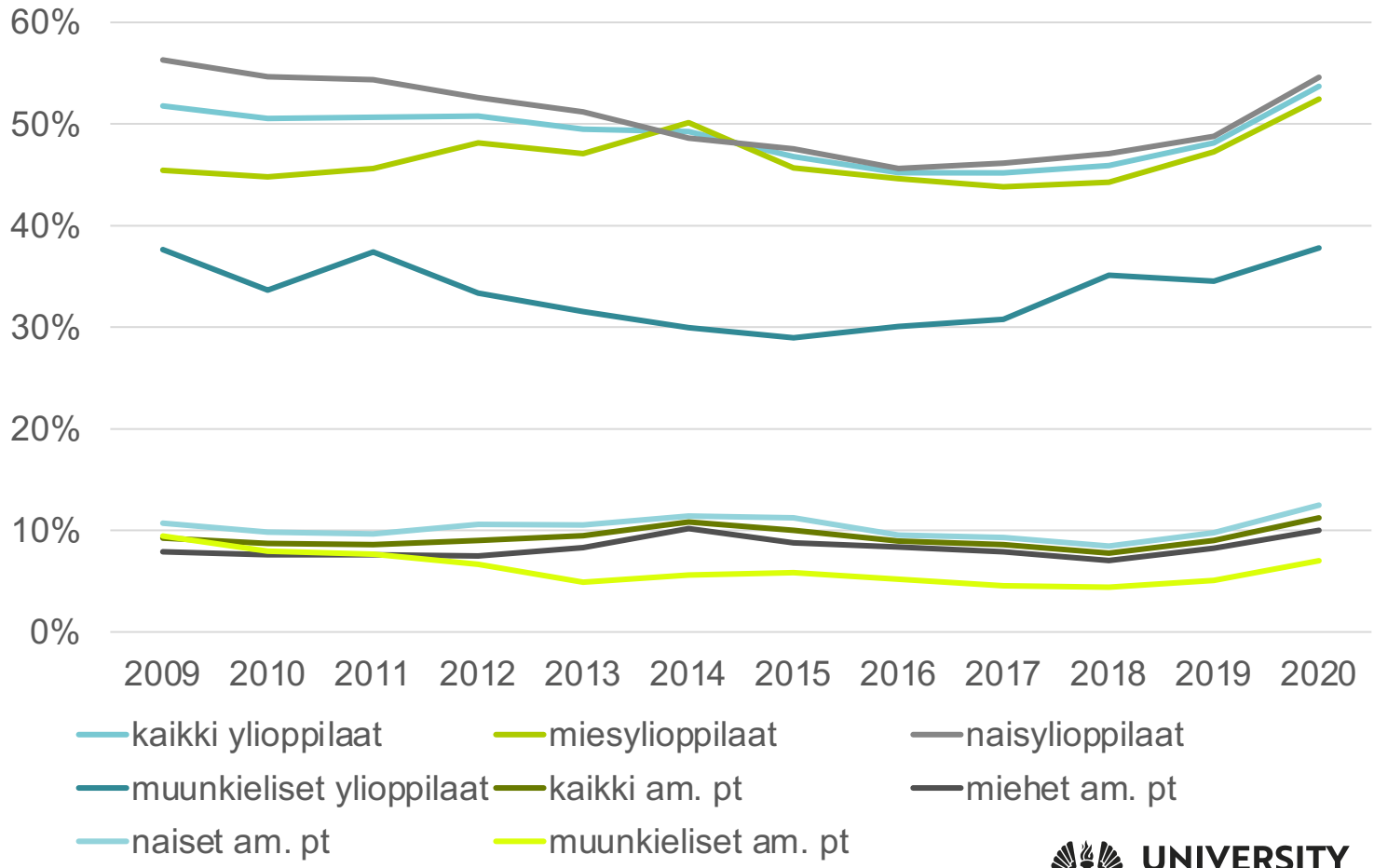

Am. pt = ammatillinen perustutkinto

INVEST
#NewWelfareState

Lähde: Vipunen, Koulutukseen sijoittuneet

UNIVERSITY OF TURKU

Koulutussiirtymät: yliopistossa vuosi lukion päättämisen jälkeen

Erityisesti vuodesta 2016 kasvava trendi

Pienet sukupuolen mukaiset erot

Suuri ero kielitaustan suhteen

Vuosi ammatillisen perustutkinnon suorittamisen jälkeen vain noin 1 % opiskelee yliopistossa

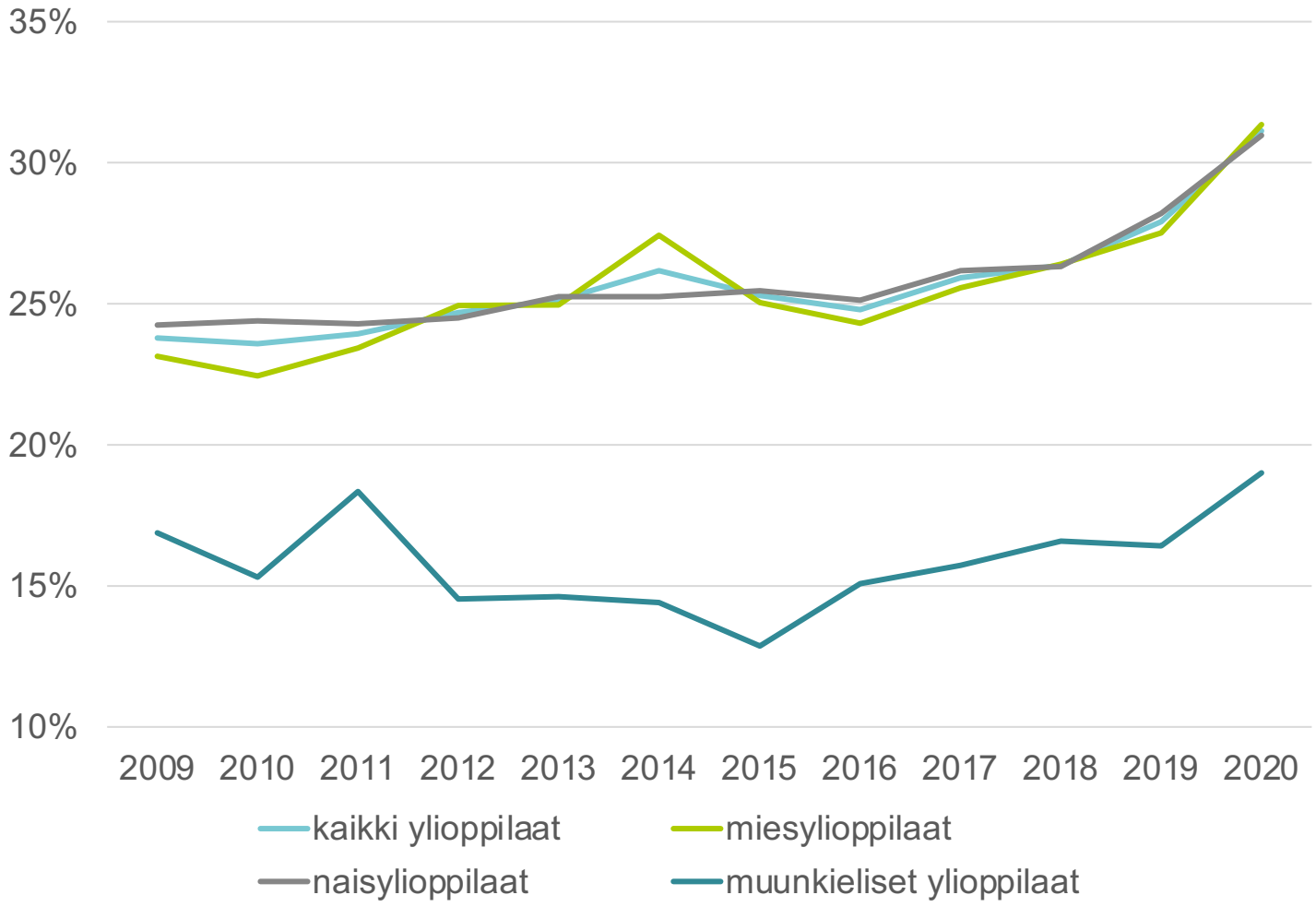

INVEST
#NewWelfareState

Lähde: Vipunen, Koulutukseen sijoittuneet

Maahanmuuttotaustaisten nuorten kouluttautuminen

25-vuotiaana 44 % valtaväestöstä on valmistunut korkeakoulusta tai opiskelee siellä mutta vain 36 % Suomessa maahanmuuttajavanhemmille syntyneistä ja 25 % Suomeen ennen 15 v. muuttaneista (1990–1996 syntyneet)

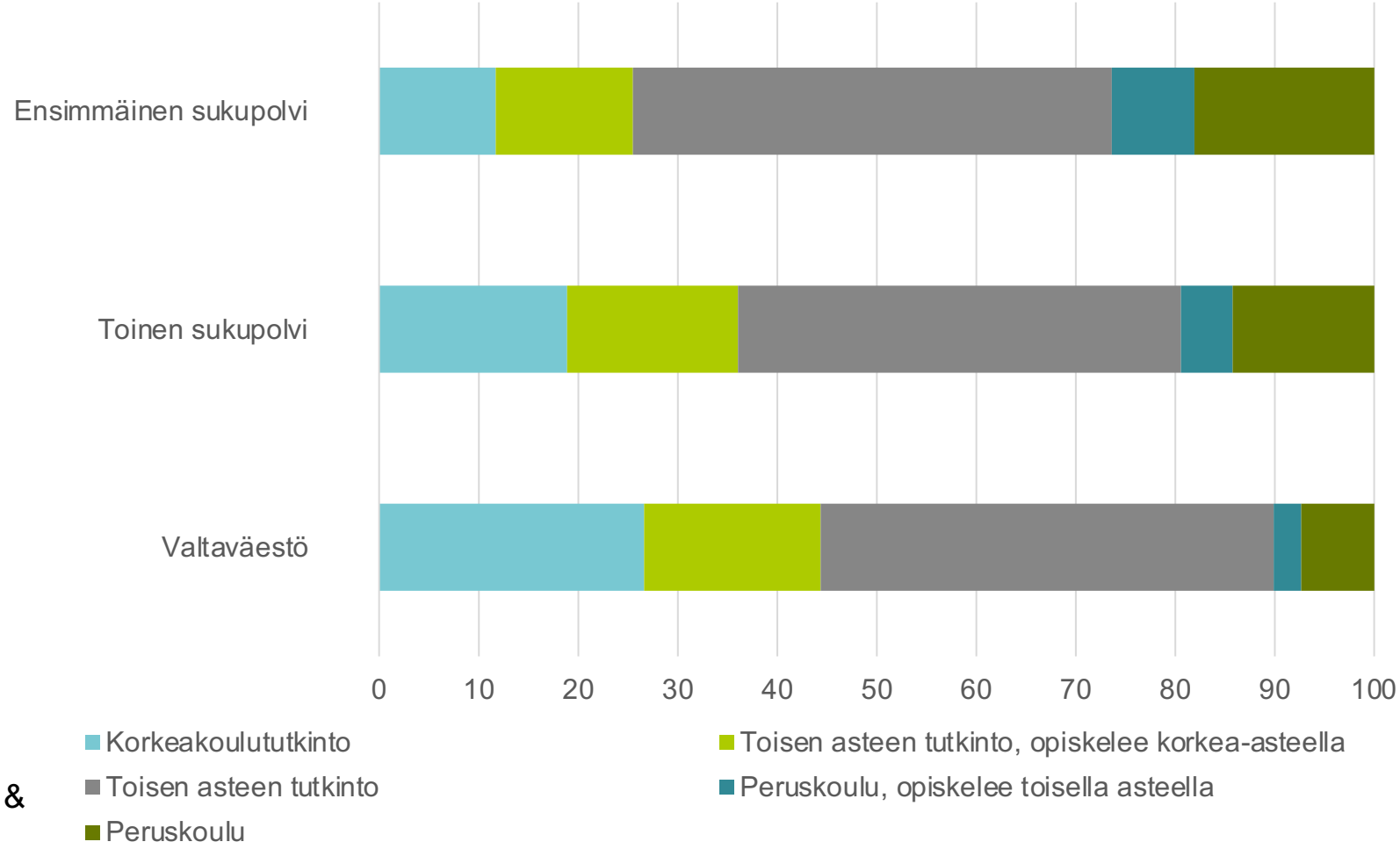

INVEST
#NewWelfareState

Lähde: Kilpi-Jakonen, Alisaari & Kimanen (2024)

Tiivistelmä ja tulevaisuuden näkymät?

- Nuorilla korkeat kouluttautumistavoitteet
- Naiset suuntautuvat lukioon (ja sitä kautta korkeakoulutukseen), miehet ammatilliseen koulutukseen
- Sukupuolierot vahvat myös alan valinnassa

→ Dramaattisia muutoksia ei ole tapahtunut mutta tarvetta olisi

- Maahanmuuttotaustaisten nuorten koulutustavoitteet jäävät toteutumatta

→ Tarvetta vahvemmalle tuelle

Viitteet

- Kilpi-Jakonen, E. (2011). Continuation to upper secondary education in Finland: Children of immigrants and the majority compared. *Acta Sociologica*, 54(1), 77–106.
- Kilpi-Jakonen, E. (2017). Maahanmuuttajien lasten koulutussiirtymät toisen asteen koulutuksen läpi ja korkeakouluihin. *Kasvatus*, 48(3), 217–31.
- Kilpi-Jakonen, E., Alisaari, J., & Kimanen, A. (2024). ‘Osallisuuden ja kuuluvuuden ulottuvuuksia maahanmuuttotaustaisten nuorten elämässä’. Teoksessa Rajavuori, A. (toim.) *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2024*. Helsinki: Kalevi Sorsa säätiö & Into.
- Prix, I., & Kilpi-Jakonen, E. (2022). Not in a class of one’s own: Social origin differentials in applying to gender-(a)typical fields of study across the educational hierarchy. *European Sociological Review*, 38(6), 920–941.
- Prix, I., Sirniö, O., & Kilpi-Jakonen, E. (2022). ‘Koulutusalojen sukupuolisegregaatio ja sosiaalinen eriarvoisuus’. Teoksessa Rajavuori, A. (toim.) *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2022*. Helsinki: Kalevi Sorsa Säätiö & Into.